Голуб Анна Олександрівна, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти соціально-психологічного факультету
Житомирський державний університет імені Івана Франк, Україна

Науковий керівник: Гавриловська Ксенія Петрівна, кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університеті імені Івана Франка, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ САМОСТАВЛЕННЯ ТА РОМАНТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ

Романтичні стосунки в період ранньої дорослості виступають центральною сферою соціального та емоційного розвитку, оскільки саме у цей віковий проміжок формується здатність до близькості, довіри, партнерства та емоційної стабільності. Дослідження Дж. Дж. Арнетта [1] демонструють, що рання дорослість є сенситивним періодом для становлення довготривалих міжособистісних моделей взаємодії. У межах теорії прив'язаності показано, що внутрішні моделі близькості та стиль емоційної взаємодії у дорослих пов'язані з особливостями регуляції емоцій, переживанням безпеки та характером партнерської поведінки [2].

Проведення емпіричного дослідження дає можливість побачити цілісний портрет того, як внутрішній досвід узгоджується із міжособистісною поведінкою, формуючи характерні конфігурації емоційних і поведінкових реакцій у партнерстві.

Для опису цих взаємозв'язків використано комплекс психодіагностичних інструментів:

- шкала самоповаги М. Розенберга (RSES);
- шкала аутосимпатії та самокомпетентності Р. В. Тафароді та В. Б. Суонна (SLCS-R);
- опитувальник стилів прив'язаності К. А. Фрейлі (RSQ);
- інвентаризація романтичної компетентності А. Дж. Фабера та співавт. (IRRC).

Для визначення того, як саме самоставлення, романтична компетентність та стилі прив'язаності співіснують та утворюють взаємопов'язану структуру, було проведено кореляційний аналіз (табл.1).

Таблиця 1

Кореляційні зв'язки між показниками самоставлення, романтичної компетентності та стилями прив'язаності

Змінні / Показники	Тривожність	Уникнення	Локус контролю	Прийняття перспективи	Романтична привабливість	Уникнення близькості	Регуляція емоцій	Темперамент	Навички вирішення конфліктів
Самоповага	-0.204* p = .048	-0.341*** p < .001	0.417*** p < .001	-0.047 p = .652	0.496*** p < .001	0.396*** p < .001	0.310** p = .002	0.285** p = .005	0.478*** p < .001

Продовження табл. 1

Змінні / Показники	Тривожність	Уникнення	Локус контролю	Прийняття перспективи	Романтична привабливість	Уникнення близькості	Регуляція емоцій	Темперамент	Навички вирішення конфліктів
Аутосимпатія	-0.226* p = .027	-0.367*** p < .001	0.330** p = .001	-0.084 p = .421	0.458*** p < .001	0.372*** p < .001	0.333*** p < .001	0.284** p = .005	0.392*** p < .001
Самокомпетентність	-0.189 p = .067	-0.256* p = .012	0.314** p = .002	-0.014 p = .896	0.395*** p < .001	0.249* p = .015	0.230* p = .025	0.219* p = .033	0.434*** p < .001
Тривожність	—	—	-0.541*** p < .001	-0.404*** p < .001	-0.269** p = .008	-0.100 p = .335	0.029 p = .782	-0.108 p = .300	-0.368*** p < .001
Уникнення	—	—	-0.228* p = .027	0.029 p = .782	-0.595*** p < .001	-0.401*** p < .001	-0.406*** p < .001	-0.023 p = .826	-0.041 p = .695

Найсильніший позитивний зв’язок спостерігається між самоповагою та романтичною привабливістю (r = 0.496, p < .001). Це свідчить про узгодженість між глобальною оцінкою власної цінності та суб’єктивним сприйняттям себе як привабливого партнера. Даний зв’язок є фундаментальним для розуміння того, як внутрішні уявлення про себе інтегруються у сферу міжособистісних взаємин.. Самоповага також демонструє помірний позитивний зв’язок із локусом контролю у стосунках (r = 0.417, p < .001). Це вказує на структурну узгодженість між високою самооцінкою та відчуттям відповідальності за перебіг партнерської взаємодії. Статистично значущий зв’язок між самоповагою та здатністю до конструктивного вирішення конфліктів підтверджує, що особистісна впевненість узгоджується з адаптивною міжособистісною поведінкою. Негативні кореляції самоповаги з уникненням прив’язаності (r = –0.341, p < .001) та тривожністю у стосунках (r = –0.204, p = .048) свідчать, що знижена самоповага поєднується з меншою емоційною відкритістю та підвищеним рівнем внутрішнього напруження у романтичній взаємодії.

Аутосимпатія має виразні позитивні зв’язки з кількома характеристиками романтичної компетентності. Зокрема, спостерігається помірний зв’язок аутосимпатії із романтичною привабливістю (r = 0.458, p < .001), що підкреслює роль емоційного самоприйняття у формуванні стабільного образу себе як партнера. Встановлено наявність позитивних зв’язків між аутосимпатією та локусом контролю, а також емоційною регуляцією, що вказує на узгодженість емоційної доброзичливості до себе зі здатністю зберігати психологічну стійкість у ситуаціях міжособистісної взаємодії. Найбільш показовим є негативний зв’язок між аутосимпатією та уникненням прив’язаності (r = –0.367, p < .001). Це означає, що відчуття емоційної прийнятності себе узгоджується з більшою відкритістю до

близькості, тоді як недостатність самоприйняття супроводжується тенденцією до дистанціювання у стосунках.

Найсильніший зв'язок у групі показників самокомпетентності виявлено з навичками вирішення конфліктів ($r = 0.434$, $p < .001$). Це дозволяє розглядати самокомпетентність як характеристику, що структурно узгоджується з ефективною поведінкою у складних міжособистісних ситуаціях. Позитивні кореляції самокомпетентності з романтичною привабливістю ($r = 0.395$, $p < .001$) та локусом контролю відображають інтеграцію когнітивно-оцінних аспектів Я-концепції у сферу романтичних взаємин. Негативний зв'язок між самокомпетентністю та уникненням ($r = –0.256$, $p = .012$) свідчить, що знижена віра у власну ефективність узгоджується зі схильністю до емоційного віддалення.

Тривожність прив'язаності демонструє найбільш виразний негативний зв'язок із локусом контролю ($r = –0.541$, $p < .001$). Це свідчить про узгодженість тривожного емоційного стилю з переживанням недостатності впливу на перебіг стосунків. Крім того, тривожність корелює зі зниженням здатності приймати перспективу партнера ($r = –0.404$, $p < .001$), вирішувати конфлікти ($r = –0.368$, $p < .001$) та з нижчими показниками романтичної привабливості ($r = –0.269$, $p = .008$). Сукупність цих зв'язків відображає структурну конфігурацію емоційної нестійкості та труднощів у партнерській взаємодії.

Уникнення прив'язаності має один із найсильніших негативних зв'язків із романтичною привабливістю ($r = –0.595$, $p < .001$), що свідчить про узгодженість емоційної дистанційованості зі зниженим сприйняттям власної цінності як партнера. Додаткові негативні зв'язки з емоційною регуляцією та підтриманням близькості відображають характерні риси уникаючого стилю - стриманість емоційного вираження та труднощі у створенні й підтриманні стабільної близькості.

Отримані результати демонструють цілісну структуру взаємопов'язаних психологічних характеристик, у межах якої компоненти самоставлення та особливості романтичної поведінки молоді формують узгоджені патерни емоційних, когнітивних і поведінкових проявів. Позитивні складові самоставлення — самоповага, аутосимпатія та самокомпетентність — поєднуються з емоційною стабільністю, здатністю підтримувати близькість, конструктивною поведінкою у конфліктних ситуаціях та позитивним образом себе як партнера.

Показники тривожності та уникнення прив'язаності формують протилежну конфігурацію, яка узгоджується зі зниженим відчуттям контролю, емоційною напругою, труднощами у підтриманні близькості та менш позитивним сприйняттям себе у стосунках.

Таким чином, структура кореляційних зв'язків свідчить про таку організацію романтичної поведінки молоді, в якій внутрішні уявлення про себе та міжособистісні характеристики партнерської взаємодії формують взаємно узгоджену психологічну систему, що відображає загальну якість та характер романтичних взаємин у період ранньої дорослості.

Список використаних джерел:

1. Arnett J. J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*. 2000. 55(5). Pp. 469–480.
2. Fraley R. C., Shaver P. R. Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*. 2000. 4(2). Pp. 132–154.